

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

93

Vragen van het lid **Gill'ard** (PvdA) aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking over *de abortuswetgeving in Nicaragua*. (Ingezonden 30 juli 2009)

1 Herinnert u zich de antwoorden op de schriftelijke vragen 24 januari 2007 over de wijziging van de abortuswet in Nicaragua?¹ Kent u het rapport van Amnesty International «The Total Abortion Ban in Nicaragua»?²

2 Zijn de verwachtingen uitgekomen, dat de wet wellicht nog gewijzigd zou worden? Zo nee, wat is uw mening daarover?

3 Wat heeft Nederland de afgelopen jaren gedaan om de Europese Unie (EU) ten aanzien van deze problematiek op één lijn te krijgen, zoals aangegeven in het antwoord op vraag 6 van de voornoemde schriftelijke vragen uit 2007? Welke strategie wordt nu door de EU gevolgd ten aanzien van landen die een totaal verbod op abortus hebben?

4 Welke landen hebben, naast Nicaragua, nog meer een totaalverbod op abortus? Wordt door Nederland actie ondernomen ten aanzien van deze landen en hun

anti-abortusbeleid? Welk beleid hanteert Nederland ten aanzien van deze landen?

5 Wat is, in het algemeen, uw reactie op dit rapport en de aanbevelingen?

6 Bent u van mening dat de stijging van het aantal slachtoffers ten gevolge van deze abortuswet in Nicaragua (van 20 vrouwen in dezelfde periode van het vorig jaar naar 33 vrouwen dit jaar) de ernst van het probleem weergeeft en deelt u de mening dat van landen die partij zijn bij het vrouwenverdrag en het kinderverdrag mag worden gevraagd Nicaragua hier op aan te spreken? Zo ja, gaat Nederland de EU aansporen om dit in EU-verband te doen? Zo nee, waarom niet?

7 Wat is het officiële standpunt van de Verenigde Naties (VN) ten aanzien van het totale verbod op abortus? Bent u bereid tijdens het komende Algemene Vergadering van VN in New York dit punt op de agenda te plaatsen? Zo nee, waarom niet?

¹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2006–2007, nr. 774.

² Amnesty International, publicaties 2009 http://www.aivl.be/sites/default/files/fotos/The%20total%20abortion%20ban%20in%20Nicaragua_ENG.pdf

Antwoord

Antwoord van minister **Koenders** (Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 23 september 2009)

1 Ja.

2 De verwachtingen zijn helaas nog niet uitgekomen. Na de goedkeuring in mei 2008 van de nieuwe algemene strafwet die, onder andere abortus op medische indicatie strafbaar stelt, is bij het Nicaraguaanse Hooggerechtshof beroep aangetekend wegens ongrondwettigheid van de wetswijziging. Het Hof heeft in maart 2009 de periode van intern onderzoek afgerond. Op dat moment bestond de algemene verwachting dat een uitspraak niet lang op zich zou laten wachten en dat deze uitspraak uiteindelijk tot opheffing van de strafbaarstelling zou leiden. Echter, tot nu toe heeft het Hof geen uitspraak gedaan. Ik betreur dit en heb hierover via de Nederlandse ambassade te Managua regelmatig mijn teleurstelling kenbaar gemaakt en dit ook bij het bezoek van de Nicaraguaanse vice-Minister van Buitenlandse Zaken aan Nederland aan de orde gesteld.

3 In het Actieprogramma van de International Conference on Population and Development (ICPD

1994) is, zoals bekend, vastgelegd dat abortuswetgeving een nationale zaak is. Ook in de EU is afgesproken dat dit een nationale competentie is. De EU zet zich actief in voor de bevordering van seksuele en reproductieve gezondheid waar ook ter wereld. Tevens pleit de EU, in het kader van haar gezamenlijk mensenrechtenbeleid, steeds voor toegang tot optimale gezondheidszorg voor iedereen. Dit komt onder meer in diverse interventies in internationale fora naar voren en uit zich in financiering van de gezondheidsprogramma's van de Europese Commissie. Nederland zet zich er bij iedere gelegenheid actief voor in om te komen tot een gezamenlijk EU-standpunt ten aanzien van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Echter, gezien de duidelijke verschillen in nationale wetgeving en visie op het «rechten» aspect van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten is het door verzet van enkele EU lidstaten bijzonder moeilijk. Het blijkt steeds vaker onmogelijk, om een gezamenlijk standpunt te bereiken. Het was ook niet mogelijk om in EU verband tot een gemeenschappelijk standpunt te komen ten aanzien van Nicaragua. In meer algemene zin heeft de EU geen specifieke strategie ten aanzien van landen die een totaalverbod op abortus kennen. Ik heb daarentegen actief abortus aan de orde gesteld zowel bij mijn bezoeken aan Nicaragua als in het kader van mijn deelname aan de AVVN.

4

Naast Nicaragua kennen El Salvador, Chili en Malta een totaalverbod op abortus, alsook Vaticaanstad. Nederland stelt niet alleen ten aanzien van genoemde landen, maar in meer algemene zin voortdurend aan de orde dat hoge moedersterfte in grote mate veroorzaakt wordt door onveilige abortus. Voor deze argumentatie zijn goede data en gedegen analyses nodig; wij steunen onderzoek om deze beschikbaar te krijgen. Uit onderzoek blijkt dat moedersterfte daalt in die landen waar minder restrictieve abortuswetgeving van kracht wordt en tevens de bevolking toegang heeft tot informatie, dienstverlening en

middelen voor seksuele en reproductieve gezondheid. Nederland draagt actief bij aan het bespreekbaar maken van (onveilige en clandestiene) abortus, stelt – zowel bilateraal als in multilaterale fora – aan de orde hoe anti-abortusbeleid in strijd is met de rechten van vrouwen en meisjes en welke gevolgen dit heeft voor de gezondheid van vrouwen en meisjes. Tevens stelt Nederland de schending van de (reproductieve en seksuele) rechten van vrouwen en meisjes via internationale organisaties en hun nationale partners indirect aan de orde. Daarnaast zet Nederland extra in om de hoge unmet need for family planning van vrouwen en jongeren als gevolg van gebrekkige informatie en dienstverlening of onvoldoende beschikbaarheid van middelen voor seksuele en reproductieve gezondheid, te verminderen, en de bewustwording en betrokkenheid van mannen te vergroten; zo ook in Nicaragua. Hiermee houdt Nederland zich aan de internationale comittering voor universal access to reproductive health by 2015 (MDG target 5B).

5

Het rapport van Amnesty International (AI) belicht vanuit mensenrechten- en volksgezondheidsperspectief wat de gevolgen zijn van het totaalverbod op abortus in Nicaragua. Het is een gedetailleerd en inzichtelijk rapport dat een bijdrage heeft geleverd aan een opnieuw opgelaaide publieke discussie over de ontstane situatie. De aanbevelingen liggen voor de hand en verdienen steun. Uitvoering hangt af van de besluiten van de Nicaraguaanse regering, die geleid worden door een bredere binnenlandspolitieke afweging. Nederland kan, met gelijkgezinde partners, deze aanbevelingen aan de orde stellen, zowel bilateraal als in de diverse multilaterale fora.

6

De stijging van 20 naar 33 slachtoffers is reden voor grote zorg. In de jaren 2007 en 2008 was juist een afname van het absolute aantal gevallen van moedersterfte zichtbaar. Er is echter (vooralnog) geen directe relatie tussen de toename van het aantal sterfgevallen en het

totaalverbod op abortus, inclusief die op medische indicatie. Dergelijke cijfers behoeven zorgvuldige bestudering; het is uiterst lastig om op basis van statistisch beperkte informatie trendcijfers op te stellen. Het Nicaraguaanse Ministerie van Gezondheid bekijkt momenteel de zogenaamde «maternal mortality audits» die voor alle overleden vrouwen zijn opgesteld; deze geven veel inzicht in de oorzaak van de sterfgevallen. Nederland verwijst in interventies over dit onderwerp vaak naar de relevante verplichtingen op basis van het Vrouwenrechtenverdrag (CEDAW) en het Kinderrechtenverdrag (CRC), maar niet alleen dergelijke juridisch bindende verdragen geven aanleiding om landen aan te spreken. Nicaragua zal in 2010 het «Universal Periodic Review» ondergaan in de Mensenrechtenraad. Nederland zal het abortusbeleid aan de orde stellen. Er zijn ook diverse niet juridische bindende relevante documenten waarmee regeringen commitments zijn aangegaan, zoals de Actieprogramma's van de ICPD/Cairo en Beijing en de Millenniumdoelen. Het meest effectief is om Nicaragua aan te spreken op de schending van rechten van vrouwen en meisjes, met alle betrokken partijen, inclusief (inter)nationale NGOs, en niet met alleen de EU.

7

Mensenrechten van vrouwen, inclusief rechten gerelateerd aan seksuele en reproductieve gezondheid, zijn in het kader van de VN vastgelegd in verdragen zoals het Vrouwenrechtenverdrag (CEDAW) en het Kinderrechtenverdrag (CRC), maar ook de meer algemene mensenrechtenverdragen. In het Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten is het recht op optimale medische hulp vastgelegd. Een totaalverbod op abortus is een schending van dit recht. Daarnaast zijn er de politiek bindende actieprogramma's, zoals die van Cairo (1994) en Beijing (1995). In Cairo (1994) is de internationale gemeenschap overeengekomen dat iedereen recht heeft op toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid; tevens dat abortuswetgeving een nationale aangelegenheid is.

Polarisatie van standpunten – ook binnen de EU – rond seksuele en reproductieve gezondheid en rechten blokkeren een ambitieus en eensgezind optreden. Specifieke agendering van het onderwerp abortus zal de confrontatie versterken, en is in deze situatie al snel contraproductief.

Dit betekent niet dat Nederland de thematiek in AVVN-kader zal laten rusten. Nederland zal, waar mogelijk met gelijkgezinden, bijzondere aandacht aan de positie en de rechten van vrouwen en jongeren blijven schenken. Adequater toegang tot informatie, dienstverlening en benodigdheden op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid, inclusief gezinsplanning, veilige abortus, kwaliteitszorg voor vrouwen/moeders en jongeren staan hierbij centraal. Tijdens de 64e AVVN zal Nederland resoluties in lijn met zijn beleid betreffende seksuele en reproductieve gezondheid en rechten ondersteunen, en actief deelnemen aan discussies in relevante fora en organisaties.